

ΑΕΙΦΟΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Όλοι νοιαζόμαστε, όλοι συμμετέχουμε

ΤΟ ΑΕΙΦΟΡΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Το ΑΕΙΦΟΡΟ ΣΧΟΛΕΙΟ αποτελεί ένα οραματικό σχολείο που λειτουργεί ως Κοινότητα. Στην καθημερινή σχολική ζωή δίνει ευκαιρίες να ασχοληθούν **όλοι** (μαθητές, εκπαιδευτικοί, διοίκηση, γονείς, τοπική κοινότητα) με τα κοινά και τη διαχείρισή τους μέσα σε πνεύμα ομαδικό και συνεργασίας. Ένα αειφόρο σχολείο υπηρετεί τη δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα, προάγει τον πολιτισμό και το περιβάλλον και διαμορφώνει ενεργούς και δημιουργικούς πολίτες.

ΤΟ ΟΡΑΜΑ ΤΟΥ ΑΕΙΦΟΡΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟ ΕΠΙΣΗΜΟ ΠΡΟΤΥΠΟ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Στο πλαίσιο των αλλαγών που έφερε στο Εκπαιδευτικό Σύστημα το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (ΔΕΠΠΣ) το Αειφόρο Σχολείο κάνει δευτερεύουσα την εμφάνισή του στον Οδηγό ανάπτυξη διαθεματικών δραστηριοτήτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (2006), για να λάβει κεντρική θέση στο νέο Πρόγραμμα Σπουδών στο γνωστικό αντικείμενο Περιβάλλον και Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη (2011). Οι συνολικές όμως αλλαγές στο Εκπαιδευτικό Σύστημα δημιουργούν τις προϋποθέσεις για να αποκτήσει το ΑΕΙΦΟΡΟ ΣΧΟΛΕΙΟ μία κεντρική θέση στο σχολείο και να αποτελέσει το **πλαίσιο/ομπρέλα για τη διασύνδεση και ενσωμάτωση πολλών καινοτομιών.**

Από τις αρχές του 21^{ου} αιώνα το Ελληνικό Εκπαιδευτικό Σύστημα έχει εισαγάγει στις σχολικές μονάδες μικρές περιοχές του ωρολογίου προγράμματος τους οι οποίες δεν είναι απόλυτα κεντρικά σχεδιασμένες, αλλά απαιτείται η συμβολή της κάθε σχολικής μονάδας (Η Ευέλικτη ζώνη για το Δημοτικό Σχολείο, οι Ερευνητικές εργασίες για το Γενικό και Επαγγελματικό Λύκειο και οι Βιωματικές Δράσεις για το Γυμνάσιο). Η πρόκληση και το στοίχημα που τίθεται στο ελληνικό σχολείο να διαχειριστεί αυτές της περιοχές σχετικής αυτονομίας μπορεί να κερδηθεί μέσα από την πρόταση οργάνωσης του Αειφόρου Σχολείου. Μέσα από τις στρατηγικές που καλείται να αναπτύξει το Αειφόρο Σχολείο το σχολείο το οποίο βλέπει ως το σχολείο ως κοινότητα θα ενσωματώσει ομαλά και θα διαχειριστεί ουσιαστικά τις περιοχές αυτές αυτονομίας που.

Στην Υποχρεωτική Εκπαίδευση (Νηπιαγωγείο, Δημοτικό, Γυμνάσιο), στο πλαίσιο της τελευταίας εκπαιδευτικής αλλαγής έχουν συνταχτεί ενδιαφέροντα Νέα Προγράμματα Σπουδών που διαφοροποιούνται από τα παραδοσιακά γνωστικά αντικείμενα. Τα νέα αυτά γνωστικά αντικείμενα έχουν εισαχθεί στο σχολικό ωρολόγιο πρόγραμμα με τη μορφή των **Βιωματικών Δράσεων**. Τα προγράμματα αυτά προάγουν τη ψυχοκοινωνική προσαρμογή των μελών της σχολικής κοινότητας και κυρίως των μαθητών (Σχολική και Κοινωνική Ζωή), τον πολιτισμό (Πολιτισμός και Δραστηριότητες Τέχνης), την υγεία των μαθητών (Φύση και Άσκηση), τη σύνδεση των μαθητών με τον τόπο και την ιστορία του (Τοπική Ιστορία), τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό καθώς και την ενασχόληση των μαθητών με θέματα που σχετίζονται με το περιβάλλον και την αειφορία στο σχολείο και στον τόπο τους (Περιβάλλον και Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη (ΠΕΑΑ)). Αυτές οι Βιωματικές Δράσεις εάν αντιμετωπιστούν μεμονωμένα και κατακερματισμένα υπάρχει σοβαρό ενδεχόμενο να

αποτύχουν. Αν όμως τεθούν κάτω από ένα ευρύτερο όραμα, τότε μέσα από μία συντονισμένη **κατάστρωση και εκτέλεση μικρών, ευέλικτων, εφαρμόσιμων σχεδίων δράσης** στο σχολείο ή την ευρύτερη κοινότητα, θα έχουν άμεσο αντίκτυπο στην πραγματικότητα και την εικόνα του σχολείου και τότε αυτές θα αποκτήσουν ένα ουσιαστικό νόημα, και οι μαθητές με τους εκπαιδευτικούς θα εισπράττουν τη χαρά και την ικανοποίηση της δημιουργίας.

Στα Γενικά και Επαγγελματικά Λύκεια η εισαγωγή των **Ερευνητικών Εργασιών** θα μπορούσε και πάλι να αποκτήσει μια ουσιαστική σημασία για τη βελτίωση της σχολικής ζωής, αν συντονισμένα οι Ερευνητικές Εργασίες, εκτός του ερευνητικού τους τμήματος συνοδεύονται από την **κατάστρωση και την εκτέλεση ενός μικρού σχεδίου δράσης στο σχολείο ή την κοινότητα**, κάτι το οποίο λείπει από τη σχολική μας πραγματικότητα.

Το Αειφόρο Σχολείο θεωρούμε ότι αποτελεί το κλειδί για τη διασύνδεση αυτών των καινοτομιών (Βιωματικών δράσεων, Ερευνητικών Εργασιών, Ευέλικτης Ζώνης, Σχολικών δραστηριοτήτων καθώς θέτει ένα όραμα για το σχολείο, αγκαλιάζει όλες τις δυνατές πτυχές της ζωής ενός σχολείου και μπορεί να αποτελέσει μία ομπρέλα ενοποίησης των καινοτομιών οι οποίες συνενώνονται σε ένα κοινό σκοπό που είναι η βελτίωση της ζωής του σχολείου.

Στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση ζητούμενο αποτελεί η ενεργοποίηση της Ευέλικτης ζώνης και η εφαρμογή του νέου Προγράμματος Σπουδών για το Περιβάλλον και την Αειφόρο Ανάπτυξη (ΠΕΑΑ) μέσα από το οποίο δίνονται πολλές ευκαιρίες να ασχοληθεί το σχολείο με την αειφορία στην καθημερινότητά του.

Ταυτόχρονα, οι εκτός ωρολογίου προγράμματος εθελοντικές καινοτόμες δράσεις (πολιτιστικές, περιβαλλοντικές, αγωγής υγείας, αγωγής σταδιοδρομίας) μπορούν επίσης να δρουν συνεργατικά στο μετασχηματισμό του σχολείου σε Αειφόρο.

Η ενοποίηση η οποία προτείνεται δεν είναι μία εύκολη υπόθεση καθώς απαιτείται η απόκτηση μιας κουλτούρας συνεργασίας και συμμετοχής στο σχολείο για την οποία οι εκπαιδευτικοί χρειάζονται επιμόρφωση και υποστήριξη. Το Συμβούλιο που είναι υπεύθυνο για τα εκπαιδευτικά προγράμματα της Ελληνικής Εταιρείας Περιβάλλοντος και Πολιτισμού επεξεργάστηκε ένα σχέδιο για το Αειφόρο Σχολείο και το καταθέτει στην εκπαιδευτική κοινότητα και στην ελληνική κοινωνία για την υποστήριξη της ενοποίησης των δράσεων στο σχολείο κάτω από το όραμα του Αειφόρου Σχολείου. Το πρόγραμμα αυτό αποτελεί συνέχεια μια σειράς δράσεων στην προώθηση του πολιτισμού και της αειφορίας στη χώρα μας.

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΟΥ ΟΡΑΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΑΕΙΦΟΡΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΜΑΣ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ (ΕΛΛΕΤ) είναι μια μη κυβερνητική οργάνωση που επί 41 έτη έχει συνδέσει το όνομά της με την ανάδειξη του πολιτισμού και τη σύνδεσή του με το περιβάλλον μέσα από τη δημιουργία δεκάδων Μονοπατιών Πολιτισμού, με την αναστήλωση δεκάδων μνημείων, με την υποστήριξη των νησιών και των παραδοσιακών οικισμών μέσω του Προγράμματος Αειφόρο Αιγαίο και άλλων πολλών δράσεων. Η ΕΛΛΕΤ εκτιμώντας τη σπουδαιότητα του Αειφόρου Σχολείου, αναλαμβάνει πρωτοβουλίες, στηρίζει και προωθεί μέσα από τους κόλπους της το όραμά του. Σε μία πρώτη φάση που διήρκησε τρία (3) συνεχή έτη, εφάρμοσε το **Βραβείο του**

Αειφόρου σχολείου (ΒΑΣ) μέσα από το Συμβούλιο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Στο πλαίσιο αυτό αρκετά σχολεία της χώρας είχαν την ευκαιρία να συμμετάσχουν στο διαγωνισμό (με ή χωρίς βράβευση) για την οικοδόμηση ενός αειφόρου σχολείου. Το πρόγραμμα αυτό εκτιμήθηκε ιδιαίτερα από τους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές που συμμετείχαν. Ωστόσο υπάρχει μεγάλος δρόμος να διανυθεί ακόμη εφ' όσον από τα 10.000 περίπου σχολεία που υπάρχουν στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση έχουν συμμετάσχει μέχρι τώρα στο ΒΑΣ 200 σχολεία δηλαδή ποσοστό 2%. Συχνά διαπιστώνεται ότι ο όρος ΑΕΙΦΟΡΟ ΣΧΟΛΕΙΟ δεν είναι ακόμη γνωστός στην πλειοψηφία των σχολείων και των εκπαιδευτικών. Πολύ περισσότερο βέβαια δεν έχει κατακτηθεί το εννοιολογικό περιεχόμενο του όρου, η φιλοσοφία του, το όραμά του. Σύμφωνα μάλιστα με πορίσματα έρευνας που διεξήχθη στο πλαίσιο του ΒΑΣ οι εκπαιδευτικοί ζητούν σε μεγάλο βαθμό μεγαλύτερη στήριξη και επιμόρφωση.

Η Ελληνική Εταιρεία Περιβάλλοντος και Πολιτισμού μετά την επιτυχή έκβαση του πρώτου κύκλου προώθησης του οράματος του Αειφόρου Σχολείου μέσα από το ΒΡΑΒΕΙΟ ΑΕΙΦΟΡΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ (ΒΑΣ) ανέλαβε την πρωτοβουλία για τη μετεξέλιξη του Βραβείου Αειφόρου Σχολείου σε πρόγραμμα με τίτλο:

Για τη μετεξέλιξη του προγράμματος λήφθηκαν υπόψη:

- Τα στοιχεία της τελευταίας έρευνας στο πλαίσιο του ΒΑΣ,
- Οι πρόσφατες αλλαγές στο εκπαιδευτικό σύστημα,
- Η εμπειρία από την τριετή εφαρμογή του ΒΑΣ,
- Η κρίσιμη κοινωνικοοικονομική κατάσταση, η οποία μεταφέρεται και στα σχολεία με έντονα φαινόμενα σχολικής βίας,
- Η ανάγκη για συμμετοχή, υπευθυνότητα και ανάληψη δράσης από τον καθένα μας.

ΒΑΣΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Το πρόγραμμα «ΑΕΙΦΟΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ – (ΑΕΣ)» αποσκοπεί στο σταδιακό μετασχηματισμό του **ελληνικού σχολείου** σε αειφόρο. Δίνει ιδιαίτερη βαρύτητα στον ανθρώπινο παράγοντα και την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών της δράσης.

Για την επίτευξη του βασικού σκοπού υποστηρίζει τα σχολεία και τους εκπαιδευτικούς με:

1. Την ενίσχυση των εκπαιδευτικών, μέσω επιμορφωτικών συναντήσεων και σεμιναρίων θεωρώντας ότι ο σημαντικότερος παράγοντας στην καλή λειτουργία του σχολείου είναι ο ανθρώπινος παράγοντας, δίνεται μεγάλη έμφαση στην ενδυνάμωση των εκπαιδευτικών σε θέματα σχετικά με την ανάπτυξη συνεργασίας και τη δημιουργία κατάλληλου συμμετοχικού παιδαγωγικού και διδακτικού κλίματος

2. Την ενίσχυση των σχολείων με τεχνογνωσία, μέσω συνεργασιών με ειδικευμένους φορείς οι οποίοι θα παρέχουν δωρεάν πληροφορίες για τεχνικά θέματα που σχετίζονται με την οικολογική διαχείριση των φυσικών πόρων (βιοποικιλότητα, νερό, ενέργεια, υλικά.) και την μετατροπή των υποδομών του σχολείου σύμφωνα με τις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης.

3. Την ενίσχυση των σχολείων με υλικούς πόρους. Τα σχολεία τα οποία θα συμμετάσχουν στο πρόγραμμα ΑΕΙΦΟΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ: Όλοι νοιαζόμαστε όλοι συμμετέχουμε, θα παρουσιάζουν ένα σχέδιο δράσης για μια συγκεκριμένη αλλαγή στο σχολείο τους και θα ενισχύονται οικονομικά για την πραγματοποίησή της (με χρήματα ή με υλικά ανάλογα με τη δράση). Απαραίτητη προϋπόθεση βέβαια για αυτό, είναι το σχολείο να εργάζεται σε όλες τις πύλες αειφορίας που έχει επιλέξει και τα σχέδια δράσης αποδεδειγμένα να σχεδιάζονται και να υλοποιούνται από τους ίδιους τους μαθητές/τριες με την υποστήριξη των εκπαιδευτικών και της σχολικής κοινότητας.

4. Την απονομή Βραβείων Αειφόρου Ελληνικού Σχολείου. Τα σχολεία που θα εμφανίζουν πρόοδο από ένα επίπεδο και άνω, σύμφωνα με συγκεκριμένα κριτήρια του προγράμματος ΑΕΣ, θα επιβραβεύονται στο σύνολο των δράσεων ή σε τομείς που θα διακρίνονται.

Διάρκεια του προγράμματος

Κρίνεται αναγκαίο το πρόγραμμα να εκτυλίσσεται σε διετείς κύκλους, ώστε να δίνεται ο χρόνος σε ένα σχολείο να οργανωθεί, να διαμορφώσει το κατάλληλο συμμετοχικό κλίμα, να σχεδιάσει ένα σχέδιο δράσης και να το εκτελέσει.

Δικαίωμα συμμετοχής.

Στο πρόγραμμα αυτό θα μπορούν να λαμβάνουν μέρος όλα τα σχολεία. Όσα σχολεία εγγράφονται για πρώτη φορά στο πρόγραμμα προκειμένου να γίνει δεκτή η εγγραφή τους στο πρόγραμμα ΑΕΣ απαιτείται:

1. Η καταγραφή της υπάρχουσας κατάστασης των υποδομών και των δράσεων του σχολείου (σύμφωνα και με φύλλο καταγραφής το οποίο θα υπάρχει στην ιστοσελίδα του προγράμματος). Με βάση το ίδιο έντυπο θα γίνεται η έκθεση στο τέλος κάθε χρόνου όπου θα καταγράφονται μόνο οι διαφορές που παρατηρούνται και οι δράσεις που αναπτύχθηκαν σε κάθε πυλώνα αειφορίας.
2. Η δέσμευση να ασχοληθούν με τρεις (3) τουλάχιστον από τους οκτώ (8) πυλώνες Αειφορίας και να κάνουν σε κάθε πυλώνα τουλάχιστον μία δράση σε κάθε υποκατηγορία αυτού.. Εκ των τριών πυλώνων ο 1^{ος} «**Δημοκρατία, συμμετοχή και ένταξη στο σχολείο**», θεωρείται ο απαραίτητος πυλώνας, καθώς με αυτόν το σχολείο αποφασίζει πως θα λαμβάνει τις αποφάσεις, πως θα επικοινωνεί, πως θα μοιράζει τις υπευθυνότητες και ποιες στρατηγικές θα χαράξει για την εσωτερική ζωή του σχολείου, για την υποστήριξη των μαθητών με μαθησιακά και άλλα προβλήματα (που εμπíπτουν στα θέματα ειδικής αγωγής, οικονομικά κ.ά.).
3. Στην αίτηση χρηματοδότησης κάποιας δράσης τους, τα σχολεία θα πρέπει να αποδεικνύουν (με πρακτικά, με φωτογραφίες, ή με όποιο άλλο τρόπο κρίνουν) η εμπλοκή των μαθητών στη λήψη απόφασης, στο σχεδιασμό και την εκτέλεση των δράσεων αυτών.
4. Σχολεία τα οποία έχουν ασχοληθεί με όλους τους πυλώνες αειφορίας μπορούν επιπλέον να υποβάλλουν υποψηφιότητα για την απόκτηση του Βραβείου Αειφόρου Ελληνικού Σχολείου.

ΦΟΗ ΤΟΥ ΔΙΕΤΟΥΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

1^ο έτος

Οι εκπαιδευτικοί αποφασίζουν για τη συμμετοχή τους στο πρόγραμμα. Απαραίτητη προϋπόθεση για την ένταξη του σχολείου στο πρόγραμμα είναι να δηλώσουν συμμετοχή μια ομάδα τουλάχιστον 3-5 εκπαιδευτικών του σχολείου. Οι εκπαιδευτικοί δηλώνουν συμμετοχή συμπληρώνοντας τη σχετική φόρμα στην ιστοσελίδα του προγράμματος <http://www.aeiforoscholeio.gr/>. Επισημαίνεται ότι η συμμετοχή του Διευθυντή του σχολείου στην παιδαγωγική ομάδα έχει μεγάλη βαρύτητα.

Η παιδαγωγική ομάδα του σχολείου για το ΑΕΣ

1. αποφασίζει τον τρόπο οργάνωσης του σχολείου της προκειμένου να μετασηματιστεί το σχολείο σε αειφόρο. (βλ. οδηγίες στην ιστοσελίδα)
2. καταστρώνει πρόγραμμα με το οποίο θα διαγνώσει τις παιδαγωγικές και περιβαλλοντικές ελλείψεις του σχολείου τους (οδηγίες στην ιστοσελίδα)
3. καταστρώνει ένα σχέδιο δράσης για το μετασηματισμό του σχολείου τους σε ΑΕΙΦΟΡΟ.
4. εντοπίζει τους τομείς που δεν έχουν καλές επιδόσεις, προγραμματίζει τις δράσεις της σε βάθος χρόνου και προβαίνει στις δυνατές τροποποιήσεις, ώστε με μεθοδικό τρόπο να βελτιωθεί το κλίμα του σχολείου τους, να πρασινίσουν οι υποδομές και να μειωθούν σουν οι καταναλώσεις ενέργειας, νερού και υλικών.
5. Υποβάλλει έκθεση, στο τέλος του 1^{ου} έτους, στην οποία διαφαίνονται οι θετικές αλλαγές που έχουν επιτευχθεί κατά τη διάρκεια της χρονιά και το σχέδιο δράσης για την επόμενη χρονιά. Στο στάδιο αυτό δύνανται να εισηγηθεί και μια μικρή οικονομική υποστήριξη από το Πρόγραμμα ΑΕΙΦΟΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ. Το 50% θα προκαταβάλλεται μετά από έγκριση από την αντίστοιχη επιτροπή του προγράμματος ενώ το πλήρες ποσό θα αποδίδεται μετά την προσκόμιση των σχετικών αποδείξεων. Το ποσό που θα αναλογεί ανά σχολείο θα εξαρτάται από τον αριθμό σχολείων που θα ενταχθούν στο πρόγραμμα.

2^ο έτος

6. Τα σχολεία συνεχίζουν την εκτέλεση του προγράμματος δράσης με την κατάλληλη υποστήριξη της Ελληνικής Εταιρείας (υποστηρικτικό υλικό, επιμορφωτική δράση, θεματικές συναντήσεις κ.ά.),
7. Στο τέλος του 2^{ου} έτους το σχολείο θα καταθέσει έκθεση με τα αποτελέσματα των παρεμβάσεων του συνολικά στη διατήρηση, οπότε θα επιβραβεύονται σε σχέση με την πρόοδο που κατέγραψαν από τον πρώτο στο δεύτερο χρόνο και ανάλογα με τα επιτεύγματα θα τους απονέμεται η αντίστοιχη διάκριση στους τομείς που θα διακρίνονται

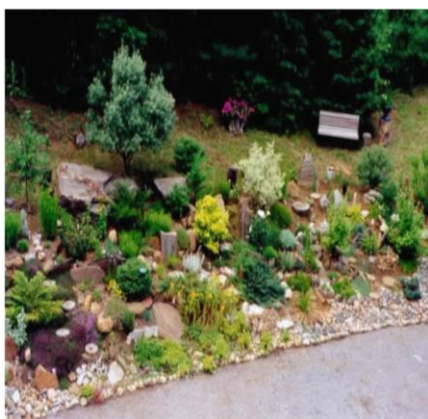
ΟΙ ΟΚΤΩ ΠΥΛΩΝΕΣ ΤΗΣ ΑΕΙΦΟΡΙΑΣ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Για το χτίσιμο του ΑΕΙΦΟΡΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ, η παιδαγωγική ομάδα η οποία δραστηριοποιείται στο Συμβούλιο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης της ΕΛΛΕΤ λαμβάνοντας υπόψη και αξιοποιώντας την εμπειρία από το ΒΡΑΒΕΙΟ ΑΕΙΦΟΡΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ, τη διεθνή και ελληνική εμπειρία για το Αειφόρο Σχολείο, το Νέο Πρόγραμμα Σπουδών για τις Βιωματικές Δράσεις (<http://ebooks.edu.gr/2013/newps.php>), προτείνει στην εκπαιδευτική κοινότητα τους παρακάτω πυλώνες εισόδου της αειφορίας στο σχολείο.

1^{ος} Πυλώνας της Αειφορίας στο Σχολείο: Δημοκρατία, συμμετοχή και ένταξη στο σχολείο. Το Αειφόρο Σχολείο μπορεί να αποτελέσει ένα ευνοϊκό περιβάλλον για την καλλιέργεια της δημοκρατίας, καθώς εκεί καλλιεργείται η διάθεση συμμετοχής, η ανάληψη ευθυνών, η δημοκρατική διαδικασία στη λήψη αποφάσεων και η συνεργασία μεταξύ όλων των μελών της εκπαιδευτικής κοινότητας. Μπορεί να αποτελέσει πρότυπο κοινωνικής αποδοχής που θα επιτρέπει σε όλα τα παιδιά να συμμετέχουν στη σχολική ζωή. Μπορεί να είναι ένας χώρος όπου θα υπάρχει σεβασμός στα ανθρώπινα δικαιώματα και στις διαφορετικές πολιτισμικές μορφές. Είναι ένα σχολείο στο οποίο δίνονται ευκαιρίες για

δημιουργική έκφραση, δίνεται χρόνος για αναστοχασμό, κατανόηση και αγάπη για όλα τα παιδιά, ανεξάρτητα από την επίδοσή τους στα μαθήματα. Μία σημαντική και άκρως θετική δράση σε ένα σχολείο είναι η εγκατάσταση μηχανισμού ελέγχου και συντήρησης όλων των δράσεων που έχουν γίνει και πρόκειται να γίνουν ώστε να επιτευχθεί η συνέχεια, ο σεβασμός και η συντήρηση όσων έχουν υλοποιηθεί. Έτσι δημιουργείται μια κουλτούρα υπεράσπισης και συνεχούς οικοδόμησης και όχι αποσπασματικών ενεργειών ή αποδόμησης του αλλότριου, που κυριαρχεί σήμερα σχεδόν παντού στην κοινωνία μας. Όλες οι παραπάνω διαδικασίες επιφέρουν πολύ σημαντικές αλλαγές στο κλίμα του σχολείου και μπορούν να συμβάλλουν αποτελεσματικά στην αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής και της σχολικής βίας, η οποία παρουσιάζει όλο και μεγαλύτερη ένταση.

2^{ος} Πυλώνας της Αειφορίας στο Σχολείο: Η βελτίωση του πλαισίου μάθησης. Σε ένα Αειφόρο Σχολείο δεν έχουν θέση η παθητικότητα και η πλήξη. Χρειάζεται οι εκπαιδευτικοί να αλλάξουν ρόλο και από μεταβιβαστές της γνώσης να γίνουν εμπυχωτές- συντονιστές, ώστε οι μαθητές/τριες αλληλεπιδρώντας μεταξύ τους να κατακτήσουν τη νέα γνώση. Οι μαθητές δεν μπορεί να είναι παθητικοί ακροατές, αλλά κατά τη διάρκεια του μαθήματος εργάζονται διερευνητικά και παράγουν μαθησιακά έργα: κείμενα, πειράματα, παρασκευές (χημεία, οικιακή οικονομία), κατασκευές, προσομοιώματα (φυσική, γεωγραφία, τεχνολογία, ιστορία), επίλυση ανοικτών προβλημάτων, επιχειρήματα-αντεπιχειρήματα, δρώμενα. Τα μαθήματα αποκτούν έτσι ενδιαφέρον και οι τάξεις ζωντανία και δημιουργική δραστηριότητα.

3^{ος} Πυλώνας της Αειφορίας στο Σχολείο: Η προαγωγή του πολιτισμού και των τεχνών στο σχολείο.

Η καλλιέργεια αγάπης και σεβασμού απέναντι στην καλλιτεχνική έκφραση, τις τέχνες και τα έργα πολιτισμού μπορεί να ευδοκιμήσει στο κλίμα που δημιουργείται σε ένα αειφόρο σχολείο. Η δυνατότητα έκφρασης, η δημιουργικότητα, η συνεργατικότητα που απαιτούνται για την οργάνωση και παρουσίαση μιας θεατρικής, μουσικής, χορευτικής παράστασης, η δημιουργία μια ταινίας, ενός εικαστικού ή λογοτεχνικού, ή ποιητικού έργου, η αναζήτηση για ό,τι ομορφαίνει τη ζωή και της δίνει

νόημα είναι απαραίτητα και θεμελιώδη συστατικά για το χτίσιμο ενός σχολείου που θα ανθίζει. Ακόμα η μελέτη και η συνειδητοποίηση του πολιτισμού σε διάφορα επίπεδα της ζωής συμβάλλουν σημαντικά στη δόμηση ταυτότητας των μαθητών/τριών της χώρας μας. Όλα τα παραπάνω καθιστούν τον πυλώνα του πολιτισμού αναγκαίο στο ΑΕΣ.

4^{ος} Πυλώνας της Αειφορίας στο Σχολείο: Το αειφορικό κτίριο και η αύξηση της βιοποικιλότητας. Το αειφόρο σχολείο είναι ένα σχολείο το οποίο έχει εμφανή χαρακτηριστικά του βιοκλιματικού σχεδιασμού και έχει ενσωματώσει πράσινες τεχνολογίες για τον εξοπλισμό, την επίπλωση κλπ. Η αυλή του σχολείου είναι σχεδιασμένη με τέτοιο τρόπο που να διευκολύνεται η επικοινωνία των μαθητών/τριών και διαθέτει πράσινο και γωνιές που επιτρέπουν στους μαθητές/τριες να γνωρίζουν το φυσικό κόσμο και τη βιοποικιλότητα. Μέσα από αυτή την πύλη του Αειφόρου Σχολείου προωθείται η βελτίωση της λειτουργικότητας των σχολικών κτηρίων μέσω αλληλεπίδρασης με την τοπική κοινωνία και υιοθέτησης φιλικών προς το περιβάλλον τεχνολογιών. Κατ' αυτό τον τρόπο επιτυγχάνεται και η βελτίωση της εικόνας των ελληνικών σχολείων.

5^{ος} Πυλώνας της Αειφορίας στο Σχολείο: Η πολιτική για την εξοικονόμηση ενέργειας και τις μετακινήσεις από και προς το σχολείο. Μεγάλη συμμετοχή στην μείωση του

οικολογικού αποτυπώματος στον πλανήτη αποτελεί η μείωση της κατανάλωσης ενέργειας. Μια πολιτική μείωσης της ενέργειας, η οποία μπορεί να συνδυαστεί τόσο με πρακτικές σε μικρές καθημερινής συνήθειας, όσο και με βιοκλιματικές παρεμβάσεις στο κτίριο για εξοικονόμηση ενέργειας (μόνωση του κτηρίου, βλ. 4^η πύλη αειφορίας) θα είναι μεγάλη συνεισφορά στην προσπάθεια μείωσης των εκπομπών για το φαινόμενο θερμοκηπίου. Σημαντική μείωση στην κατανάλωση ενέργειας επέρχεται και μέσα από την αλλαγή των συνηθειών μετακίνησης με μετατόπιση από τα ΙΧ αυτοκίνητα στα μέσα μαζικής μετακίνησης. Το Αειφόρο Σχολείο μπορεί να αποτελέσει πρότυπο για την αειφόρο μετακίνηση τόσο με τη μεγαλύτερη χρήση ποδηλάτου και μέσων μαζικής μετακίνησης από και προς αυτό όσο και με την ανάδειξη της πρακτικής του συνεπιβατισμού (όσο το δυνατό περισσότεροι επιβάτες να μοιράζονται εκ περιτροπής τα αυτοκίνητά τους). Τα ΙΧ αυτοκίνητα θα χρησιμοποιούνται μόνο όταν υπάρχει ανάγκη ή όταν δεν υπάρχει καμία άλλη επιλογή.

6^{ος} Πυλώνας της Αειφορίας στο Σχολείο: Η ορθολογική διαχείριση των φυσικών πόρων (νερό, υλικά και απορρίμματα). - Το αειφόρο σχολείο καθίσταται πρότυπο για τη διαχείριση φυσικών πόρων όπως είναι το νερό και τα υλικά (χαρτί, μελάνια) και τη μείωση της κατανάλωσής τους. Οι εμπλεκόμενοι φροντίζουν για τη μείωση της κατανάλωσης νερού, την επαναχρησιμοποίηση του νερού και των υλικών, τη μείωση των απορριμμάτων, την ανακύκλωση των υλικών, την κομποστοποίηση κ.ά. Συνέπεια όλων των παραπάνω είναι η μείωση του οικολογικού αποτυπώματος των σχολείων.

7^{ος} Πυλώνας της Αειφορίας στο Σχολείο: Η προαγωγή της υγείας στο σχολείο. Στο Αειφόρο Σχολείο η σχολική κοινότητα δεν μπορεί παρά να ασχολείται σοβαρά με την προαγωγή της ψυχικής και σωματικής υγείας των μαθητών και των εκπαιδευτικών. Η έμφαση δίνεται στη **σωματική άσκηση στο σχολείο και στη φύση** (οργάνωση πεζοπορίας, αγώνων), στην προαγωγή της ψυχικής υγείας (οργάνωση παιχνιδιών, εκδηλώσεων, δομών υποστήριξης) και στην υγιεινή διατροφή των μαθητών (πρωινό, διαλλείματα, ολόημερο). Μέσω του κυλικείου του, το σχολείο μπορεί να αποτελέσει πρότυπο στην προμήθεια και διάθεση υγιεινών, τοπικών τροφίμων τα οποία, στο βαθμό που αυτό είναι εφικτό, παράγονται ή παρασκευάζονται με φιλικές και υπεύθυνες προς το περιβάλλον και την κοινωνία πρακτικές. (π.χ. Δίκαιο εμπόριο)

8^{ος} Πυλώνας της Αειφορίας στο Σχολείο. Από την τοπική στην πλανητική κλίμακα. Το αειφόρο σχολείο είναι ένα ανοικτό σχολείο. Μέσα από τη συνεργασία του σχολείου με την τοπική κοινότητα και τους φορείς της μπορεί να εμπλουτίζεται η εκπαιδευτική διαδικασία με δραστηριότητες που βελτιώνουν τόσο την κοινωνικοποίηση των μαθητών/τριών, όσο και την ποιότητα ζωής της τοπικής κοινωνίας. Στις μέρες μας παρατηρείται μία αφύπνιση, ένα διαρκώς αυξανόμενο ενδιαφέρον για τα κοινά πράγματα της κοινότητας, για τα πολιτιστικά στοιχεία του τόπου και πολλές νεανικές ομάδες αναλαμβάνουν δράση για την βελτίωση των κοινόχρηστων χώρων. Η συγκυρία αυτή μπορεί να αποτελέσει μία καλή ευκαιρία να συνδεθεί το σχολείο με την κοινότητα και οι μαθητές να αναλάβουν δράσεις για την προαγωγή της ποιότητας των δημόσιων και κοινόχρηστων χώρων (π.χ. ιστορικά κτίρια γειτονιάς, αλλά και εθελοντικός καθαρισμός από γκράφιτι, συστήματα ανακύκλωσης, διαχείριση απορριμμάτων, εξοικονόμηση ενέργειας κλπ.). Κάθε πύλη αειφορίας που περιγράφεται στις προηγούμενες ενότητες μπορεί να καταλήξει σε μια δράση που να συνδέει το σχολείο με την κοινότητα. Με τη σύνδεση αυτή το σχολείο μπορεί να συμβάλει στην επίτευξη του εθνικού στόχου της Αειφόρου Ανάπτυξης. Αν όμως οι μαθητές με την εμπλοκή τους σε δράσεις τοπικού ενδιαφέροντος αποκτούν ενδιαφέρον για τα κοινά το ενδιαφέρον αυτό πρέπει να εκτείνεται και σε προβλήματα πλανητικής κλίμακας, όπως είναι η κατανομή των πόρων, η φτώχεια, η ειρήνη και η δημοκρατία, η υπερθέρμανση του πλανήτη. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει διατυπώσει μια

αναθεωρημένη μακροπρόθεσμη στρατηγική για την αειφόρο ανάπτυξη και ένας βασικός άξονας αυτής της πολιτικής προβλέπει την ενίσχυση **του αγώνα κατά της παγκόσμιας φτώχειας**. Στοιχεία αυτού του αγώνα αποτελούν η παρακολούθηση της παγκόσμιας πορείας της αειφόρου ανάπτυξης, η νομική συμμόρφωση όλων με τις διεθνείς δεσμεύσεις, η αύξηση του ποσού της βοήθειας που παρέχεται σε λιγότερο ευνοημένες χώρες και η βελτίωση της συνοχής και της ποιότητας των αναπτυξιακών πολιτικών.

Επίλογος

Το ελληνικό σχολείο θεωρείται ένα καλό σχολείο στην παροχή γνώσεων, τομέας στον οποίο δίνεται προτεραιότητα. Υστερεί όμως στην παροχή παιδείας και πολιτισμού που θα διαμορφώσουν ενεργούς και καλλιεργημένους πολίτες, αρχικά και ένα υγιές πλαίσιο οργάνωσης της κοινωνικής ζωής της χώρας, στη συνέχεια. Χιλιάδες εκπαιδευτικοί πασχίζουν μοναχικά σε ένα άγονο πεδίο και οι κόποι αυτοί αποφέρουν καρπούς, ικανοποίηση και αισιοδοξία. Σπάνια όμως αυτές αγκαλιάζονται από όλη τη σχολική κοινότητα ώστε όλοι οι μαθητές να γεύονται τη χαρά της συμμετοχής της δημιουργίας και της παιδευτικής αλλαγής. Η προσπάθεια μας θα είναι όσο το δυνατό αυτές οι προσπάθειες να μην είναι μεμονωμένες, αλλά να διατρέχουν όλη τη σχολική ζωή και να εμπλέκουν όλα τα μέλη της σχολικής και της ευρύτερης κοινότητας.

Αθήνα 21 Νοεμβρίου 2013

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ ΣΠΕ

*Δρ Αγγελική Τρικαλίτη
Επ. Σχολικός Σύμβουλος Φυσικών Επιστημών*

Η ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΟΜΑΔΑ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

*Δρ Αγγελίδου Ευαγγελία, Σχ. Σύμβουλος ΠΕ04,
Γκορτζίλα Ευγενία, Διευθύντρια Γυμνασίου Καλάμου,
Δρ Δεδούλη Μαρίνα, Σχ. Σύμβουλος ΠΕ02,
Δημοπούλου Μαρία, Υπεύθυνη Π/κής Εκ/σης ΠΕ,
Δρ Δίτσιου Μαλαματή, Σχ. Σύμβουλος ΠΕ04,
Δρ Χρυσούλα Λαλαζήση, Σχ. Σύμβουλος ΠΕ12.01,
Δρ Μαρδίρης Θεόδωρος, Υπεύθυνος ΚΠΕ Καστοριάς,
Μπακάλη Μαλαματένια, τ. Υπεύθυνη Αγωγής Υγείας,
Παπαζήση Ελένη, Σχ. Σύμβουλος Π.Ε.,
Δρ Παπαζήση Χριστίνα, Σχ. Σύμβουλος ΠΕ04,
Δρ Παυλικάκης Γιώργος, Σχ. Σύμβουλος ΠΕ04,
Δρ Σπυροπούλου Δήμητρα, Επ.. Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου,
Στεφανόπουλος Νικόλαος, Υπεύθυνος Π/κής Εκ/σης ΠΕ,
Σωτηροπούλου Δήμητρα, Διευθύντρια ΕΠΑΛ,
Τσιμάκη Περσεφόνη, Νηπιαγωγός, τ. Μέλος της Π. Ο. του ΚΠΕ Δραπετσώνας,
Δρ Φέρμελη Γεωργία, Υπεύθυνη Π/κής Εκ/σης ΔΕ,
Δρ Φουσέκη Ευσταθία, Σχ. Σύμβουλος ΠΕ04,
Δρ Φραντζή Αντιόπη, Διευθύντρια Δημοτικού Σχολείου,
Χατζηλαζαρίδου Σουμέλα, ΜΔΕ, Διευθύντρια Γυμνασίου,
Χαραλαμπίτου Ελένη, Χημικός, ΜΔΕ, 2^{ου} Γυμνασίου Πειραιά.*